



NA RASKRIŽJU KAKO REGULIRATI ISTOSPOLNE ZAJEDNICE

# Gay parovima sva prava osim braka?

U godinu-dvije ili nešto dulje teško da će gay brakovi u nas biti mogući, a samim time i posvajanje djece

Zdenko DUKA

**B** auk homoseksualnih brakova kruži Europom. U utorak je Donji dom francuskog parlamenta podržao legalizaciju istospolnih brakova a prijedlog zakona morao bi još potvrditi i Senat na glasanju 2. travnja. U francuskim homoseksualnim brakovima bilo bi moguće posvajati i djecu a o eventualnoj umjetnoj oplodnji lezbijskih parova raspravljat će se naknadno, tokom godine. Francuska legalizacija istospolnih brakova podijelila je javnost i izvela na ulice stotine tisuća ljudi diljem Francuske koji su demonstrirali za i protiv. Legalizaciji se protive konzervativci katolici, francuski muslimani kojih ima oko pet milijuna i kršćani evangelići. Ispitivanja javnog mnijenja pokazuju da je 51 posto ispitanika za gay brakove a 43 posto ih je protiv.

Zakon kojim bi se legalizirali homoseksualni brakovi u Engleskoj i Walesu lako je prošao prvo čitanje u parlamentu, iako bez potpore većine britanskih konzervativaca. No, premijer David Cameron podupire legalizaciju. Zakonski prijedlog je poduprlo 400 zastupnika, 175 ih je bilo protiv a on mora proći još nekoliko faza prije no što postane zakon.

## Urediti odnose

Od 2001. godine od danas 11 država u svijetu dopustilo je istospolnim parovima da sklapaju brakove – Nizozemska, Belgija, Španjolska, Norveška, Švedska, Portugal, Island, Danska, Argentina, Južnoafrička Republika i Kanada. U SAD-u su homoseksualni brakovi legalni u deset saveznih država i u Washingtonu D.C-u. Negdje od proljeća prošle godine homoseksualne brakove podržava i američki predsjednik Obama. Istospolni brakovi legalni su i u gradu Meksiku i meksičkoj saveznoj državi Quintani Roo. Izrael, Urugvaj, nizozemski posjedi na Karibima te sve meksičke savezne države priznaju istospolne brakove koji su sklopljeni negdje drugdje. Priznaje i Australija ali samo

u slučaju ako jedan od supružnika promijeni spol poslije sklapanja braka.

Još 14 europskih država legaliziralo je istospolne zajednice s različitim zakonskim rješenjima a prema hrvatskom Zakonu o istospolnim zajednicama iz 2003. godine pravni učinci njezinog postojanja su pravo na uzdržavanje jednog od partnera, pravo na stjecanje i uređivanje međusobnih odnosa u vezi imovine te pravo na uzajamno pomaganje.

Odredbе tog prilično lošeg zakona se rijetko, nedovoljno primjenjuju.

No, nova koalicijska vlada želi urediti odnose u istospolnim zajednicama na način sličan braku, u trendu zaštite ljudskih prava i ravnopravnosti koji dominira prije svih u liberalnim europskim zemljama. Prošlog proljeća najavljen je izrada novog Zakona o registriranom (životnom) partnerstvu. Premijer Zoran Milanović najavio je rješavanje statusnih i materijalnih pitanja istospolnih parova i de facto – njihovo izjednačavanje s bračnim partnerima.

Fred Matić, ministar braniteljica, misli da djeca trebaju obitelj i da bi bila sretnija da o njima brinu dvije žene ili dva muškarca homoseksualca nego da žive u domu. »Možda bi u početku bila šikanirana, ali društvo treba mijenjati a ne posustati u evoluciji zbog nekih desnih, radikalnih stavova«, rekao je u ljetosnjem intervjuu Slobodnoj Dalmaciji ministar Matić.

U rujnu prošle godine osnovana je radna skupina koja radi na Nacrtu Zakona o registriranom (životnom) partnerstvu. U njoj su predstavnici različitih ministarstava, predstavnici ureda državne uprave u županijama, reprezentanti LGBT udruga, pravni stručnjaci te pravo-

## ZAKONSKA REGULACIJA

Marko Jurčić, koordinator Zagreb Pridea, sudjeluje u radu radne skupine za izradu nacrtu prijedloga Zakona o životnom partnerstvu.

– Vlada RH na žalost je odlučila da će partnerske odnose LGBT osoba urediti posebnim zakonom, a ne kroz Obiteljski zakon. Zakon o životnom partnerstvu može biti dobro rješenje ako da zakonski okvir za sva životna pitanja koja danas muče LGBT parove u Hrvatskoj. To uključuje sva socijalna, ekonomska i kulturna prava i obaveze, od prava na obiteljsku mirovinu, nasljeđivanje, uzdržavanje, skrb o vlastitoj djeci, pa do primjerice, prava na zajednički najam stana. Potreba za zakonskom regulacijom roditeljskih uloga, poput posvajanja partnerove ili partneričine djece, ili mogućnost suodlučivanja o skrbi za partnerovu ili partneričinu djecu – dakle regulacija postojećih okolnosti u kojima se hrvatske LGBT obitelji već nalaze – donja je granica od koje Zagreb Pride neće odstupiti. Sve manje od toga je za nas neprihvatljivo. Takvo rješenje ne može biti konačno, ali može biti na neko vrijeme zadovoljavajuće. Želim vjerovati će Hrvatska s vremenom biti jedna od zemalja koja će uvesti i bračnu jednakost kakvu danas možemo vidjeti u osam europskih zemalja, te primjerice Francuske i Velike Britanije do kraja godine, ili primjerice Njemačke i Sjedinjenih Država u idućih nekoliko godina.

Slikovito, raznospolni bračni parovi u Hrvatskoj uživaju više od 60 prava, izvanbračni raznospolni parovi oko 40, dok istospolni parovi tek 2, i to samo u teoriji, budući da Zakon o istospolnim zajednicama nikad nije zaživio i kao takav, zaslužuje da ode u povijest, kaže koordinator Zagreb Pridea.

braniteljica za ravnopravnost spolova Višnja Ljubičić.

Jagoda Botičić, pomoćnica ministara uprave ali i predsjednica radne skupine za izradu Zakona, odgovorila nam je da je cilj novog Zakona omogućiti veću razinu prava od onih koja su u ovom trenutku osigurana Zakonom o istospolnim zajednicama i odredbama drugih propisa koji se odnose na izvanbračnu zajednicu. Prema godišnjem planu normativnih aktivnosti, izrada Zakona planirana je do kraja drugog tromjesečja ove godine. Pritom će se kao predložak koristiti Nacrt zakona o registriranom partnerstvu koji je već bio upućen u saborsku proceduru a bili su ga davne 2005. predložili zastupnici Šime Lučin i Ivo Banac. Tim zakonskim prijedlogom traženo je da se izjednače prava istospolnih zajednica s bračnim pravima – osim prava na posvajanje djece.

Stajalište Višnje Ljubičić, pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, je da bi istospolne zajednice trebalo u potpunosti izjednačiti u pogledu svih prava i obveza koje uživaju heteroseksualne bračne zajednice. Ističe da je njezina uloga promicati sva rješenja kojim se suzbija diskriminacija zbog homoseksualne orijentacije, promicati društvenu jednakost tih osoba i uravnotežavanje prava i obveza istospolnih i raznospolnih obitelji.

## Naći rješenja

Višnja Ljubičić nam je rekla da bi Zakon trebao »pokrivati« cijeli niz regulatornih područja – od načina sklapanja istospolnih životnih zajednica preko imovinskih prava, poreznih obveza i povlastica, pristup socijalnoj zaštiti, radna i mirovinska prava i zdravstvenu zaštitu. Kaže da unutar radne skupine postoje ra-

zličita stajališta ali ima volje da se nađu rješenja.

Barbara Matejić, slobodna novinarka koje se bavi pravima seksualnih manjina, kaže nam da postojeći Zakon o istospolnim zajednicama nije upotrebljiv i ne pomaže istospolnim partnerima da osvare svoja prava i zbog toga je svakako potrebno novo zakonsko rješenje. Ali ona upozorava da je Zakon o registriranom partnerstvu, na kojem se sada radi, ekskluzivan samo za homoseksualne zajednice i time segregacijski – jedna skupina hrvatskih građana se zakonom dijeli od ostatka populacije. Prava istospolnih zajednica su se mogla regulirati unutar postojećeg Obiteljskog zakona, ako već ne u okviru bračne zajednice, na što Hrvatska očito nije spremna, onda izmjenama zakonskih odredbi izvanbračnih zajednica, čime bi se u pravima izjednačili izvanbračni heteroseksualni i homoseksualni partneri, kaže Barbara Matejić, koja inače zagovara homoseksualne brakove u Hrvatskoj.

Čini se sigurnim da u godinu-dvije ili i nešto dulje homoseksualni brakovi neće biti omogućeni u Hrvatskoj a samim tim niti zajedničko posvajanje djece. Bilo bi jako dobro da u ovoj fazi promjena zakon(i) omoguće sva druga imovinska i socijalna prava za homoseksualne partnere jer bi sve drugo bila diskriminacija i segregacija.

Konzervativna revolucija koja je krenula iz Katoličke crkve i njezinih udruga zbog zdravstvenog odgoja imat će svoj nastavak u otporu da se ravnopravno reguliraju materijalno-socijalna prava partnera u istospolnim zajednicama. Na cijelom društvu i na Vladi je da u ovoj maloj i još nedovoljnoj reformi regulacije istospolnih zajednica ne poklekne.

